

СЕКЦІЯ 7. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Злобіна А. Р.

студентка,

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

м. Одеса, Україна

Алексєєвська Г. С.

доктор філософії, доцент,

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

м. Одеса, Україна

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-483-5-31>

They were prepared within the research project: “Socioeconomic impact of the COVID-19 pandemic and Russia’s full-scale invasion on the development of EU and Ukraine: fostering research collaborations through establishing of a digital knowledge exchange platform”

This project has received funding from the European Union’s Horizon 2020 Research and Innovation programme under Grant Agreement no. 871072

eurizon
European network
for developing new horizons for RIs

ЄВРО ЯК ГЛОБАЛЬНА ВАЛЮТА: ВПЛИВ НА МІЖНАРОДНІ РИНКИ ТА ФІНАНСОВУ СТАБІЛЬНІСТЬ

Запровадження євро в січні 1999 року викликало широкі дебати серед дослідників, політиків та учасників світового ринку щодо впливу єдиної валюти на фінансові ринки.

Немає сумнівів, що існування різних валют до запровадження євро викликало сегментацію національних ринків ЄС, особливо - фінансових. Тому, дослідження ролі валют здебільшого проводяться в контексті геополітичного суперництва.

Європейський валютний союз є ілюстрацією рідкісних подій, що відбуваються, коли досить велика кількість суверенних національних держав формує повністю інтегровану економіку, вивільняючи раніше стримані сили конкуренції. Іншими словами, євро виступив катализатором посилення конкуренції між суверенними емітентами та ринками в регіоні. Подібна форма конкуренції має великі переваги, якщо

вона веде до зближення національного правового та регуляторного середовища – до «найкращої практики» та найвищих стандартів [1, с. 1].

Наприкінці 1980-х та на початку 1990-х років кілька європейських країн (Бельгія, Франція та Іспанія) провели реформу своїх ринків державних облігацій. Метою цих реформ було, серед іншого, підвищення ліквідності ринків. З появою більш конкурентного середовища, уряди, які ще не розпочали власні реформи, змушені були це зробити. Очевидним постає факт започаткування процесу наслідування, адже всі суверенні емітенти намагаються адаптувати власний ринок державних боргових зобов'язань до найкращих стандартів, щоб привернути більшу увагу інвесторів [1, с. 2].

Свідченням міцності конкурентного середовища було зростання кількості аукціонів з викупу та обміну облігацій, організованих європейськими урядами (див.табл.1).

Таблиця 1

**Операції з викупу та обміну облігацій урядами країн Євросони
1998–2000 років (млрд. євро)**

Країна \ Рік	1998	1999	2000
Італія	–	3,7	3,7
Германія	–	4,0	10,0
Франція	1,7	1,2	4,8
Іспанія	8,9	5,9	1,2
Бельгія	10,7	8,3	11,7
Нідерланди	–	27,0	2,8
Австрія	0,2	–	1,1
Фінляндія	3,2	2,7	5,6
Португалія	–	–	–
Ірландія	–	12,0	–
Люксембург	–	–	–

Джерела: складено на основі даних [1]

Один з основних внесків євро полягає в тому, що воно виявило недоліки ринків державних облігацій, які раніше не були очевидними [1, с. 3].

Євро називають «валютою без держави», проте, геополітичні міркування не були основним мотивом створення. Мета полягала в забезпеченні стабільності єдиного ринку, що дедалі більше інтегрується. Поява потенційної конкуренції з боку євро по відношенню до долара

розглядалася Європейською Комісією як позитивний побічний ефект проекту Європейського Економічного та Монетарного Союзу [2, с. 6].

Існує кілька критеріїв, за якими сьогодні можливо оцінити міжнародне значення валюти у фінансовій системі: використання євро як резервної валюти для центральних банків, засобу накопичення та валюти розрахунків [3, с. 7].

Найважливішим показником міжнародного значення валют є їх використання як резервних центральними банками. У цій сфері глобальне домінування долара було беззаперечним протягом багатьох років, хоча його позиції неухильно слабшають. Частка долара зараз знаходиться на одному з найнижчих рівнів з моменту введення євро в 1999 році. Тоді частка долара становила 71 %, а євро – 17,9 % (див.табл.2).

Таблиця 2

Частки валют у золотовалютних резервах, %

Валюта \ Рік	1999	2009	2015	2023
Доллар США	71,01	62,15	65,75	59,17
Євро	17,9	27,70	19,15	19,58
Японський Єн	6,37	2,90	3,75	5,45
Фунт Стерлінгів	2,89	4,25	4,72	4,83
Китайський Юань	–	–	–	2,37
Інші валюти	1,83	2,99	6,64	8,43

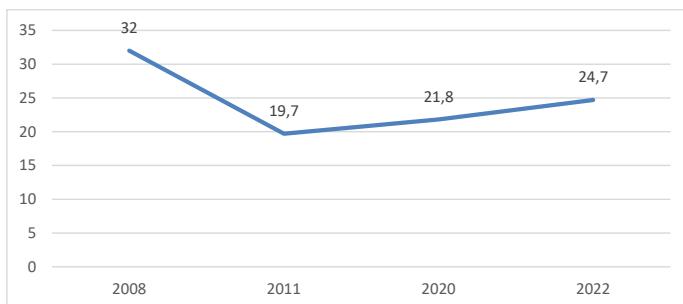
Джерела: складено на основі даних [3]

Після цього частка євро у світових валютних резервах поступово зростала, аж до початку кризи в Єврозоні у 2009 році. З часткою 19,58 % станом на 2023 рік, євро наразі є другою за значенням міжнародною валютою, випереджаючи японської єни, британський фунт стерлінгів та китайський юань.

Іншим показником міжнародної ролі валюти є її використання для випуску боргових зобов'язань (див.рис.1). Частка євро в облігаціях, за винятком внутрішніх випусків по всьому світу, відображає волатильність довіри до цієї валюти: наприкінці 2008 року частка випуску боргових зобов'язань в євро становила близько 32 %, після чого вона суттєво знизилася через кризу в Єврозоні, далі знову значно зростає в період між 2020 (21,8%) і 2022 (24,7%) роками [3, с. 10].

Попри значне збільшення випуску спільних боргових інструментів ЄС в євро в останні роки, названа валюта все ще відіграє значно меншу

роль, ніж долар, на світовому ринку облігацій. У цьому відношенні долар залишається найбільш домінуючою валютою у світі (57% станом на 2022 рік).

Рис. 1. Світовий випуск боргових зобов'язань в євро, %

Джерела: складено на основі даних [3]

Важливість валюти також вимірюється ступенем її використання в міжнародній торгівлі та фінансових операціях. Тут наявні дані підтверджують домінування долара у виставленні рахунків за торговельними операціями, де євро також відіграє важливу роль, все ще поступаючись лише долару.

Долар домінує над євро при виставленні рахунків за імпортом до ЄС. Згідно з останніми доступними даними Євростату, 49,6% імпорту до ЄС у 2022 році було виставлено в доларах порівняно з 41,5% в євро.

На валютному ринку також домінує долар. За останніми даними, він використовувався у понад 90% валютних операцій по світу, і його домінування за всіма валютними інструментами є беззаперечним. Частка євро становила лише 31% у 2022 році, за даними Банку міжнародних розрахунків, порівняно з 39% у 2010 році, до кризи в Єврозоні [3, с. 11].

SWIFT – система обміну електронними платежами, що дозволяє банкам надсилати та отримувати повідомлення про фінансові транзакції. Аналіз платежів, здійснених таким чином, демонструє, як часто валюти використовуються для міжнародних міжбанківських платежів.

В цьому аспекті знову спостерігається першість долара, оскільки ця валюта використовувалася в 46,5% випадків у 2023 році станом на кінець липня (див.табл.3). У перше десятиліття свого існування євро вдалося обігнати долар, але внаслідок кризи в Єврозоні його використання значно скоротилося.

Частки долара та євро у SWIFT-платежах 2011–2023, %

Валюта \ Рік	2011	2015	2019	2022	2023
Доллар США	35,3	45,3	40,8	41,8	46,5
Євро	38,9	27,1	33,2	34,7	24,4

Джерела: складено на основі даних [3]

На кінець липня 2023 року частка євро в платежах SWIFT була значно нижчою ніж у попередньому році - 24,4%. Це, ймовірно, пов'язано з тим, що в березні 2023 року Європа перейшла на новий платіжний стандарт ISO 20022, що призвело до зниження європейських показників порівняно з іншими регіонами [3, с. 12].

Одним з додаткових показників поширеності валюти є обсяг готівки в певній валюті за межами її країни або валютної зони. За оцінками ЄЦБ, від 30 до 50% банкнот євро перебувають в обігу за межами Єврозони, що еквівалентно щонайменше 167 млрд. євро станом на кінець грудня 2020 року. На практиці ця цифра може бути набагато більшою, оскільки базується лише на даних про операції, здійснені найбільшими світовими банками [3, с. 15].

Література:

1. The effects of the Euro on financial markets, activity and structure, *Pacific Economic Papers. Australia–Japan Research Centre*. 2002. № 328. URL: <https://crawford.anu.edu.au/pdf/pep/pep-328.pdf>
2. L. Capiello, P. Hördahl, A. Kadareja, S. Manganelli. The impact of the Euro on financial markets. *European Central Bank*. 2006. № 598. URL: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecbwp598.pdf>
3. P. Tocarski. The Euro in a World of Dollar Dominance. *SWP Research Paper*. 2024. № 2. URL: https://www.swpberlin.org/publications/products/research_papers/2024RP02_Euro_Dollar_Dominance.pdf